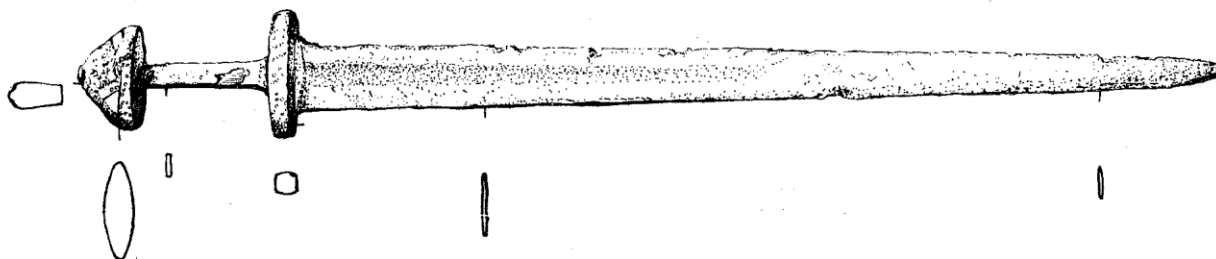

Wczesnośredniowieczny miecz z Radymna, woj. Przemyśl

W czasie prac ziemnych na terenie Żwirowni Zakładu Eksploatacji Kruszyw w Radymnie, jesienią 1973 roku został znaleziony miecz (Ryc. 1, 2). Za pośrednictwem Mieczysława Szczurowskiego, Kierownika Żwirowni, omawiany zabytek trafił do Włodzimierza Pasterza, a następnie do mgr Sławomira Kotuli, który w 1974 roku przekazał go do Muzeum Okręgowego w Rzeszowie.

Jest to miecz żelazny, dwusieczny, o głowni prostej zwężającej się ku sztychowi. Środkiem głowni biegnie prawie przez całą długość (4 cm od dołu niewidoczne) zbrocze, o szerokości od 3 do 1,5 cm, słabo zarysowane. Jelec jest prosty, w przekroju pionowym prostokątny minimalnie zwężający się po bokach, w po-

ziomym w kształcie soczewki o cienkich końcach. Trzpień rękojeści zwęża się w kierunku głowicy, która jest jednoczłonowa. Posiada ona kształt trójkąta o zaokrąglonych rogach, w przekroju poziomym ma kształt soczewki wypukłej, a w przekroju pionowym jej podstawa jest płaska, rozszerzająca się ku górze. U szczytu głowicy występuje zakończenie trzpienia. W miejscu nałożenia głowicy na trzpień widoczny jest nit. Jelec i głowica są zdobione (Ryc. 3). Ornament występuje w postaci zagłębionych drobnych kółeczek ułożonych symetrycznie. Na głowicy powyżej postawy przebiega linia poziomo ryta, dzieląc ją na część dolną i górną. Prawdopodobnie miecz ten był inkrustowany (w kilku miejscach w zagłębie-

Ryc. 1. Radymno, woj. Przemyśl. Miecz żelazny.

Ryc. 2. Radymno, woj. Przemyśl. Miecz żelazny.

niach widoczne są niewyraźne ślady pozostałości być może kuleczek srebrnych). Ostrze miecza jest wyszczerbione, występują ślady korozji.

Wymiary miecza: długość ogólna — 91,2 cm, długość głowni — 74,5 cm, długość rękojeści — 16,6 cm, szerokość głowni przy nasadzie — 5,5 cm, długość jelca — 9 cm, wysokość jelca — 1,9 cm, grubość jelca — 2,5 cm, długość trzpienia 9,9 cm, grubość trzpienia 0,5 cm, szerokość trzpienia przy jelcu — 3 cm, szerokość trzpienia przy głowicy — 1,7 cm, wysokość głowicy — 4,7 cm, szerokość podstawy głowicy — 8 cm, grubość głowicy — 2,8 cm.

W oparciu o pracę W. Sarnowskiej „Miecze wczesnośredniowieczne w Polsce”, miecz z Radymna zaliczyć można do typu X, wydzielonego przez J. Petersena¹. W obrębie wspomnianego typu wydzielone są formy starsze i młodsze. Omawiany miecz kwalifikuje się do form starszych sięgających początków X wieku. Charakteryzują się one wyższą głowicą, podzieloną żłobkami na część dolną i górną, jelec jest stosunkowo wysoki wygięty albo prosty, przekrój w kształcie płaskiej soczewki, o cienkich końcach płasko ściętych².

Podobne miecze do omawianego okazu na terenie Polski występują: w Grodźcu, woj. Katowice, Końskich, woj. Kielce (II okaz), Liszkowie, woj. Koszalin i Marszowicach, woj. Wrocław³. W Sarnowska datuje je na X wiek⁴.

Na podstawie powyższych analogii chronologię miecza z Radymna można określić na X wiek.

Miecze typu X do którego zalicza się okaz z Radymna, należą do najliczniej reprezentowanych na terenach ziem polskich. A. Nadolski w tej właśnie odmianie mieczy dopatruje się produktów rodzimego rzemiosła. Przemawia za tym między innymi analiza technologiczna, jakiej poddano głownie niektórych mieczy omawianego typu. Ustalono, iż wykonanie ich, nie przekraczało możliwości i umiejętności ówczesnego kowalstwa polskiego⁵.

Ryc. 3. Radymno, woj. Przemyśl. Górna część miecza.

PRZYPISY

¹ W. Sarnowska, *Miecze wczesnośredniowieczne w Polsce*, Światowit, Warszawa 1955, t. XXI, s. 305.

² *Tamże*, s. 306.

³ *Tamże*, s. 282, rys. 10; s. 284, rys. 13; s. 285, rys. 16; s. 287, rys. 21.

⁴ *Tamże*, s. 306.

⁵ A. Nadolski, *Polska broń. Broń biała*, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk 1974, s. 35.